

vern om våre tradisjoner

Transformasjon av den gamle røde låven ved Reins Kloster

forarbeide til masteroppgave
vår 2014   kai rune haugerø

Innholdsfor te g n e l s e

kontaktnettverk	s. 4
innledning og problemstilling	s. 5
bakgrunn for tema og det norske landbruket	s. 6
rissa	s. 9
rein gård	s. 10
reins kloster	s. 11
den gamle driftsbygningen på rein gård	s. 14
oppgavedefinisjon	s. 14-15
program	s. 15
fremdriftsplan	s. 18-19
kildehenvisning	s. 21-23

2. Oversiktsbilde av landskapet rundt Rissa. Trondheimsfjorden sees til venstre og fjorden Botn til høyre. Foto: Perwin

K o n t a k t n e t t v e r k

Flere representanter som arbeider innenfor arkitektur, landbruk og landbruksbygninger har bidratt i utarbeidelsen av mitt forarbeid. De har vært gode samtalepartnere og gitt meg verdifull informasjon om blant annet bygningsvern, landbruk, historie og tradisjonell byggeskikk. For å finne en egnet tomt, og for å avgrense oppgaven, har de vært betydningsfulle, og ønskes også som samtalepartnere under den videre utviklingen av besvarelsen.

Eileen Garmann Johnsen (Hovedveileder, Førsteamanuensis, Institutt for byggekunst, historie og teknologi ved NTNU)

Eir Ragna Grytli (Biveileder, Professor, Institutt for byggekunst, historie og teknologi ved NTNU)

Hauke Haupts (Fylkesantikvar, Sør-Trøndelag fylke)

Anne Sissel Ness (Miljøenheten Trondheim kommune)

Trine Bjørnerås (landbruksrådgiver, Rissa kommune)

Torbjørn Dahle (Prosjektleder, Rissa kommune)

Tore Solli (Skog - og landbruksrådgiver, Rissa kommune)

Hans Henrik Horneman (Eier av Rein Gård)

Innledning og problemstilling

Bosettingsmønsteret i Norge, har helt siden den industrielle revolusjon¹, utviklet seg fra å være et landsbruksamfunn til å bli et mer sentralisert samfunn (Østby, L. 2001). Dette har blant annet ført til økt etterspørsel etter bolig og næringslokaler i byene. Økt befolkningsvekst har også ført til lite fri bygningsmasse til rådighet i sentrum av norske byer. For landsbygda har denne tendensen derimot hatt motsatt effekt (Landbruks- og matdepartementet, 2011). Til tross for dette har både by og landsbygd samme utfordring når det gjelder å ivareta eldre bygningsmasse. Dette er arkitektur som i stigende grad oppfattes som viktige kulturuttrykk, som representerer og dokumenterer fortidens livsformer (Kultur- og kirkedepartementet, 2009). På den annen side er det viktig å imøtekomme samfunnets bruk av boliger og næringsbygg. Det er i denne sammenheng transformasjon av bygninger har sin aktualitet, noe som er temaet for denne besvarelsen, med fokus på bevaring av de karakteristiske norske landbruksbygningene, kjent som «den røde låven» eller «enhetslåven» (NIKU temahefte 24, 2000).

Disse byggene har betydning for hvordan nordmenn identifiserer seg med det norske kulturlandskapet. Bygningene besitter også en historisk betydning gjennom landbrukets utvikling om tradisjonell norsk byggeskikk på landsbygda (NIKU temahefte 24, 2000). Industrialiseringen og den moderne teknologien har revolusjonert og modernisert det norske landbruket, og ført til endringer i måten å drive gårdene på og for utformingen av landbruksbygningene. Lave industripregede driftsbygninger er i ferd med å erstatte «de røde låvene», noe som har ført til at mange står uten funksjon, forfaller og står i fare for å forsvinne (NIKU temahefte 24, 2000). Den gamle driftsbygningen på Rein Gård ved kulturminnet Reins Kloster i Rissa kommune, er et eksempel på en karakteristisk «rød låve». Byggets eksteriør er fredet, og bygningen ble i 2002, erstattet av en moderne driftsbygning. Den over 125 år gamle driftsbygningen er ikke lenger i funksjon (Reins Kloster, 2012). Det gjør at bygningen går en usikker framtid i møte. Masteroppgaven min har som hensikt å transformere den gamle driftsbygningen, hvor stedet, driftsbygningens betydning- og historie og eksisterende kvaliteter legger premisser for ny funksjon og utforming. I tillegg vil lokalsamfunnets behov og eksisterende næringer vektlegges, da riktig bruk er essensielt for å gi økt samfunnsutvikling- og nytte for Reins Kloster og Rissa Kommune. Formålet med dette er å bevare bygningen som en «rød låve» og vekke interesse for bygningsvern og tradisjonelle byggeskikker.

Hva er optimal balanse mellom bygningsvern, tradisjonell byggeskikk og transformasjon for ny bruk av den gamle driftsbygningen på Reins kloster?

Kan resultatet av denne oppgaven også ha betydning for andre gamle driftsbygninger i Rissa kommune og for kommuner som står ovenfor den samme utfordringen?

¹ Den industrielle revolusjon introduserte fabrikkproduksjon og prefabrikasjon, og endret samfunnsforholdene. Det førte til at man gikk bort i fra håndverket, og kjøpte billige varer istedenfor å lage selv. Revolusjonen slo igjennom i England på tidlig 1800-tall, og i Norge på 1850-tallet. Revolusjonen førte til bedre samferdsel, bedre økonomi og stor byvekst (Store Norske Leksikon, 2013. *Den industrielle revolusjon*. Tilgjengelig fra: http://snl.no/den_industrielle_revolusjon hentet 28.11.2013).

Bakgrunn for tema og det norske landbruket

Den industrielle revolusjon på 1800 - tallet førte med seg bedre økonomi, stor byvekst og forbedret samferdsel, noe som bidro til den første endringen av det norske landbruket, også kjent som «det store hamskiftet». Før revolusjonen var det stor utbredelse av jordbruksbosetning langs kysten i Norge og der forholdene lå til rette. Gårdseiere hadde store områder med dyrket mark som de leide ut. På disse områdene fantes det flere små uthus som fungerte som driftsbygninger, og driften var intensiv på grunn av befolkningsvekst, samtidig som jordbruk var den rådende næringen (Det store Norske Leksikon, 2004). «Det store hamskiftet» førte til at jordbruket ble mer utbredt i indre strøk av landet. Gårdene ble større, og områdene med dyrket mark ble linjeoppdelt. Endringen førte til rasjonalisering av driften, økt husdyrshold, import av kraftfôr og bruk av kunstgjødsel. De små uthusene på gården ble erstattet av en stor og smal driftsbygning, som huset alle funksjoner; «den røde låven». Disse bygningene hadde sin glanstid fra 1900 til 1950, og er omgitt av et kulturlandskap som er rikt og variert (Miljølære, 2012). Moderniseringen som skjedde i etterkrigstiden førte til den andre endringen av det norske landbruket. Nye krav til kvalitet og produktivitet førte til mekanisering av landbruket. Dette førte til at de karakteristiske «røde låvene» ble erstattet av lave industrilignende driftsbygninger med silotårn. Traktor, skurtresker og fôrhøster ble introdusert istedet for hest. Vinterfôret kunne lagres i silo, og bruk av kunstgjødsel økte betraktelig (Store Norske Leksikon, 2004).

Disse nye bygningene har altså i stor grad overtatt de gamle driftsbyggenes funksjon, og har gjort landbruket mer ensidig og intensivert (Store Norske leksikon, 2004). Den moderne utviklingen av landbruket er fortsatt gjeldende, og landbruket er i dag i høy grad mekanisert. Denne utviklingen gjør at eldre driftsbygninger, deriblant «de røde låvene», stadig mister sin funksjon og står i fare for å forsvinne. Det foregikk derfor et registreringsarbeid, fra 1975-1995, for å merke gamle driftsbygninger som kulturarver gjennom SEFRAK². Selv om det er SEFRAK som registrerer driftsbygninger som kulturarv, ligger selve oppfølgingen for bevaring hos eier. Vedlikehold av bygningene er svært kostbart, noe som vanskeliggjør bevaring. For å ivareta de eksisterende kvalitetene i disse kulturuttrykkene er det hensiktsmessig med bedre formgivning av nye driftsbygninger og legge til rette for ny bruk av gamle driftsbygninger (Landbruks - og matdepartementet, 2011).

De første oppføringene av de såkalte «røde låvene» i Norge ble utført på 1700-tallet. Inspirasjonen til disse byggene kom fra mellom-europa og Sverige, med bakgrunn i et ønske om å effektivisere gårdsdriften. Byggene har grunnleggende likhetstrekk hvor de tradisjonelle uthusfunksjonene på gården ble samlet under ett tak. Videre har byggene en smal og lang form, er oppført i bindingsverk, og har isolerte husdyrsrom som er laftet eller muret. Andre karakteristiske trekk ved den «røde låven» er høyloftet og kjørebroen tilpasset hest, stall og fjøs i første etasje og gjødselskjeller. En av hovedideene bak låven er å utnytte tyngdekraft og hellende terreng ved å slippe fôr fra høyloft til husdyrsrom, og avfallet fra dyrene til gjødselskjeller. Det eksisterer imidlertid en rik variasjon i eksteriøret på bakgrunn av stedsbyggeskikk og ressurstilgang (NIKU temahefte 24, 2000).

² SEFRAK er en forkortelse for Sekretariatet for registrering av faste kulturminner i Norge. De hadde som oppgave å merke eldre bygninger og kulturminner som eksisterer i Norge. Registreringen foregikk fra 1975-1995, og er i dag et offentlig nasjonalt register. Registeret inneholder blant annet over 500 000 kulturminner, hvorav 125 000 er gamle driftsbygninger (Riksantikvaren, 2012). SEFRAK – register over eldre bygninger. Tilgjengelig fra: http://www.riksantikvaren.no/Norsk/Ofte_stilte_sporsmal/SEFRAK-registeret/ hentet 28.11.2013).

3. Den gamle driftsbygningen på Reins Kloster. Her ser vi vestfasaden, som vender inn mot gården.

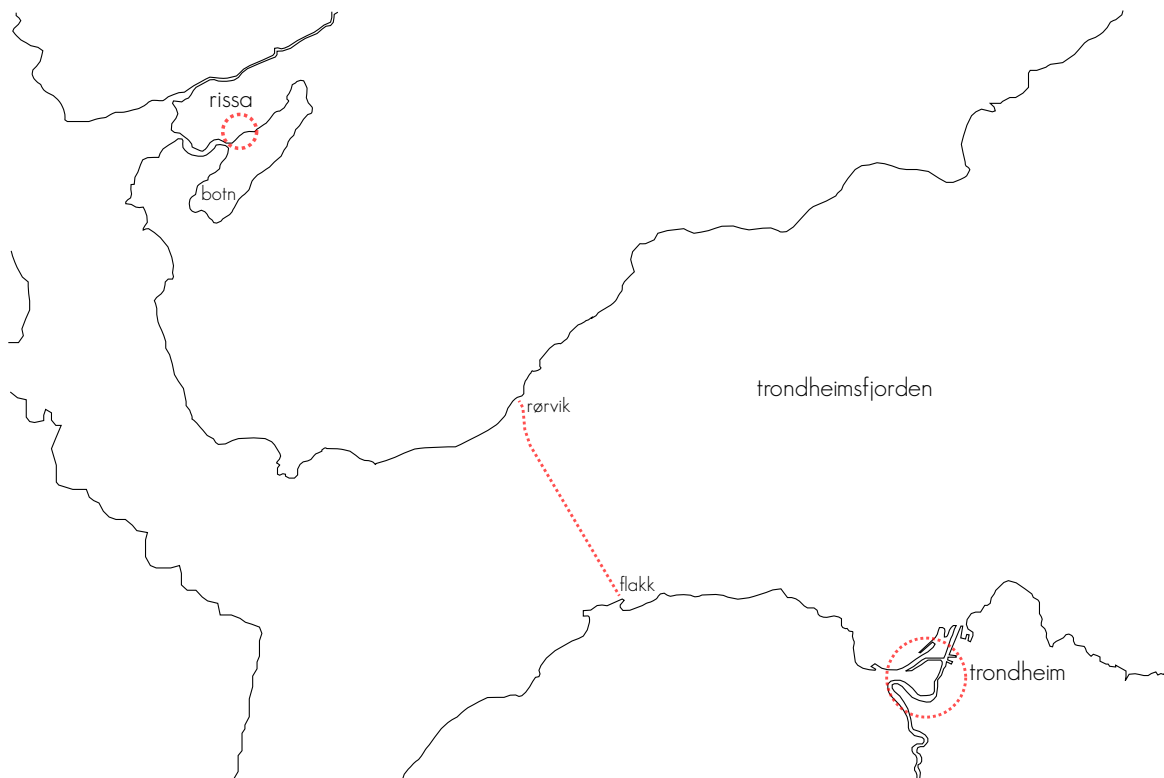
4. Låvebru eller kjørebru knyttet til den gamle driftsbygningen, som er et kjennetegn ved «den røde låven»

R i s s a

Rissa kommune, som ligger på Fosenhalvøya i Sør-Trøndelag, har lange tradisjoner innenfor landbruk, som fortsatt er en av hovednæringene (Kulturminnesøk, 2013). Tettstedet ligger i et flatt landskap, 47 kilometer fra Trondheim, ved fjorden Botn og kommunen er den mest folkerike på halvøya med 6 600 innbyggere (Rissa Kommune, 2011). Kommunen er et godt eksempel på virkningene av modernisering av landbruket. Dette etterlater mange eldre driftsbygninger som står uten funksjon, og står i fare for å bli revet. For å ivareta et økende antall tomme driftsbygninger har kommunen visjoner om å legge til rette for gründervirksomhet og nye etableringer. Den ser på eldre driftsbygninger uten funksjon som en stor utfordring, og ønsker ikke falleferdige bygninger i landskapet. Den vil derfor se på andre muligheter for gårdsdrift, eller alternative bruksområder (Rissa Utvikling KF, 2013).

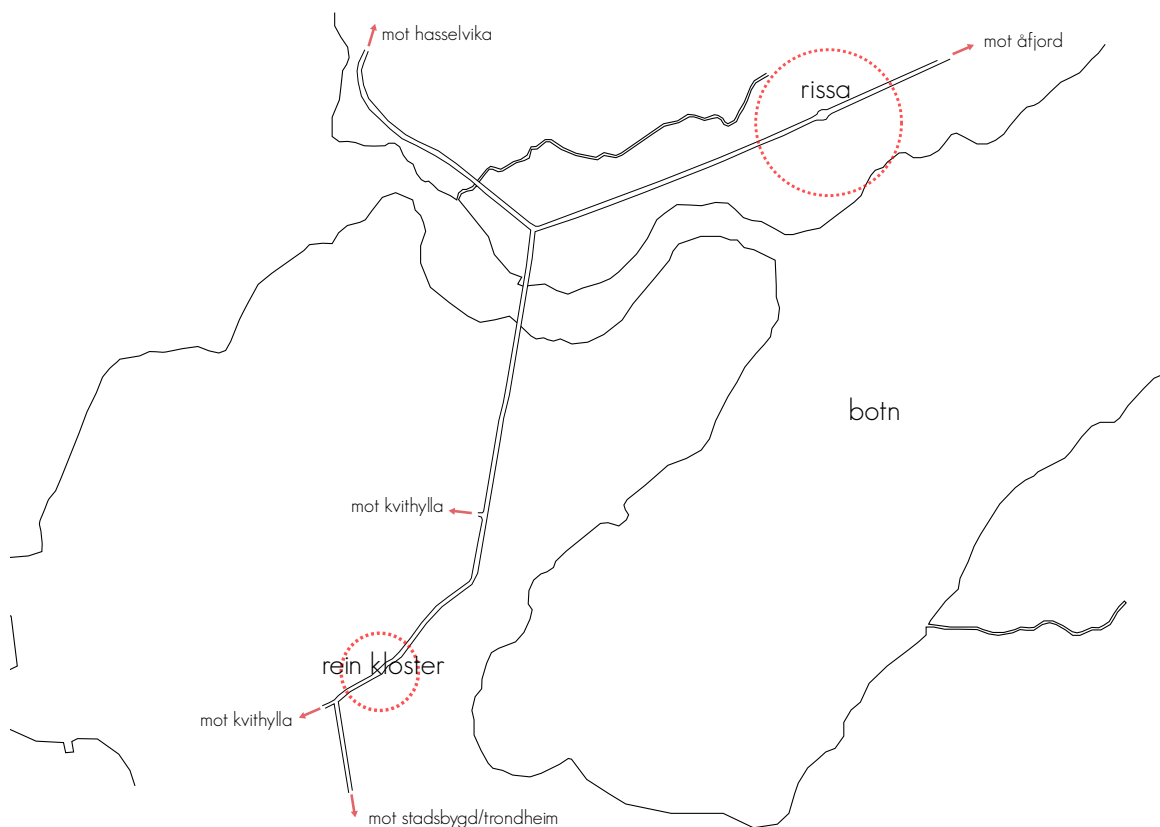
Rissa Kommune følger det nasjonale landbruksprosjektet «ny bruk av gamle driftsbygninger» med fokus på «røde låver», gjennom et samarbeidsprosjekt med Åfjord og Roan. Formålet med prosjektet er å finne løsninger for hvordan vi kan bevare disse bygningene og gi dem en fremtid som fortsatt gir dem synlighet og samfunnsnytte (Landbruks- og matdepartementet, 2011). Dette samarbeidsprosjektet har imidlertid ikke startet opp enda (Rissa Utvikling KF, 2013).

Reins kloster

Rundt og på Rein Gård ligger kulturminnet Reins Kloster. Kulturminnet og gården ligger på et høydedrag i et flatt jordbrukslandskap med utsyn over Trondheims-fjorden, 44 kilometer nordvest for Trondheim, og 3 kilometer vest for Rissa sentrum. Reins Kloster har sin opprinnelse som nonnekloster fra 1226, og hadde sin storhetstid fra 1230-1351. Oppførelsen av nonneklosteret Reins Kloster gjorde stedet til et viktig religiøst hovedsete, som blant annet førte til at klosteret var større enn Nidarosdomen på denne tiden (Reins Kloster, 2012). Klosteret ble nedlagt som følge av reformasjonen³ i 1536, men forble i kongens eie fram til 1675, da brødrene Marselis kjøpte gården og selve klosteret (Sørgård, O. 2000). Klosterruinene ble senere solgt til familien Horneman, som overtok godset i 1704, før fortidsminneforeningen overtok selve klosterruinene i 1888 (Reins Kloster, 2012).

Reins Kloster er i dag publikumsåpent, og gjennom Rissa bygdemuseum tilbys det omvisninger i området og på gården som inkluderer klosterruinene, klosterhagen, parken og Rein Kirke. I tillegg tilbys det omvisninger i flere av bygningene som tilhører gården (Trøndelag, 2013). Gården har som intensjon å bevare og fronte navnet Reins Kloster, og gården går i dag under det navnet, og ikke Rein Gård, som ergårdens opprinnelige navn (Reins Kloster, 2012).

3

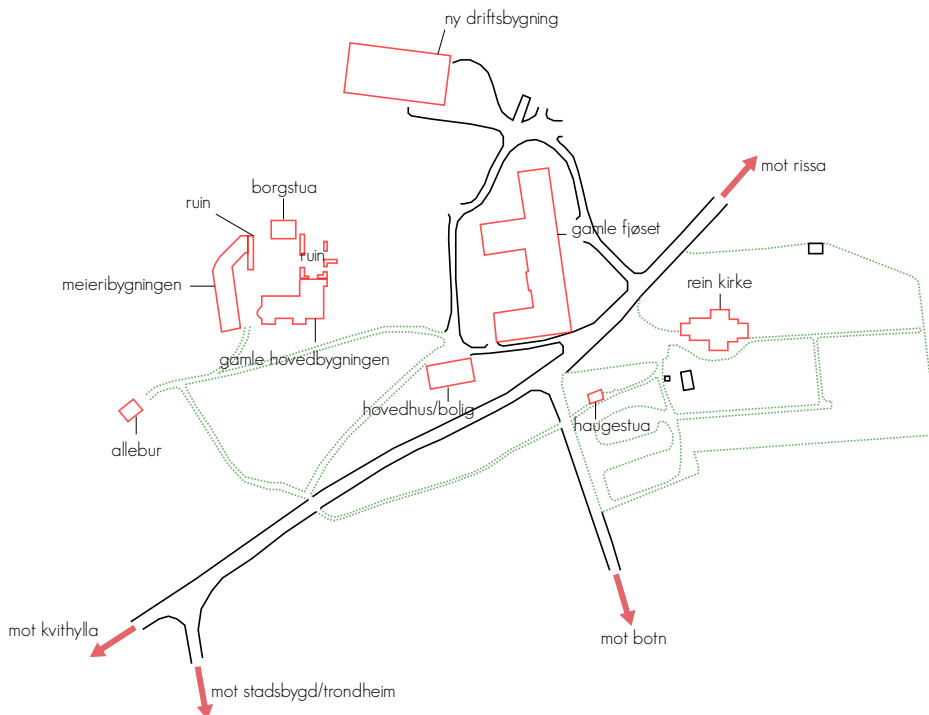
³ Reformasjonen på 1500-tallet, referer til bruddet mellom den evangeliske kirke og den romersk-katolske kirke. Dette førte til endringer i den vestlige kristendommen gjennom kirkelige og politiske reformasjoner. Martin Luther var den fremste talspersonen for reformasjonen, og talte blant annet for friheten til en troende og for at bibelen måttet være eneste autoritet. I Norge ble reformasjonen påbudt i 1536, som endret maktbalansen til den katolske kirke ved innføring av lutherske biskoper på bekostning av katolske biskoper (Store Norske Leksikon, 2013. *Reformasjonen*. Tilgjengelig fra: <http://snl.no/reformasjonen> hentet 28.11.2013).

Rein gård

Rein Gård, også kalt Reins Kloster, kan være en av de eldste gårdene i Trøndelag. Funn tyder på at gården kan være ett av de tidligst bosatte trøndelagstunene helt tilbake til bronsealderen for rundt 3000 år siden (Reins Kloster, 2012). Rein Gård var kongsgård⁴ fra 870-tallet under Harald Hårfagre, og gården hadde sin storhetstid mellom 1230 og 1550. Gården forfalt på 1500-tallet, og ble solgt til privat eie i 1675 (Sørgård, O. 2000)

I dag består gården av en blanding av eldre og nyere bygg: En meieribygning, en gammel hovedbygning og en gammel driftsbygning, i tillegg til stabbur, haugestua, en bolig og en moderne driftsbygning. Borgstua dateres til 1650, mens det gamle hovedhuset, den gamle driftsbygningen og meieribygningen ble oppført på 1800-tallet av familien Horneman, som har vært eiere av gården siden 1704. Det er i tillegg knyttet offentlige kultur- og naturstier som går gjennom gården og ruinene, og ut til det fredete naturområdet Reinshøgda.

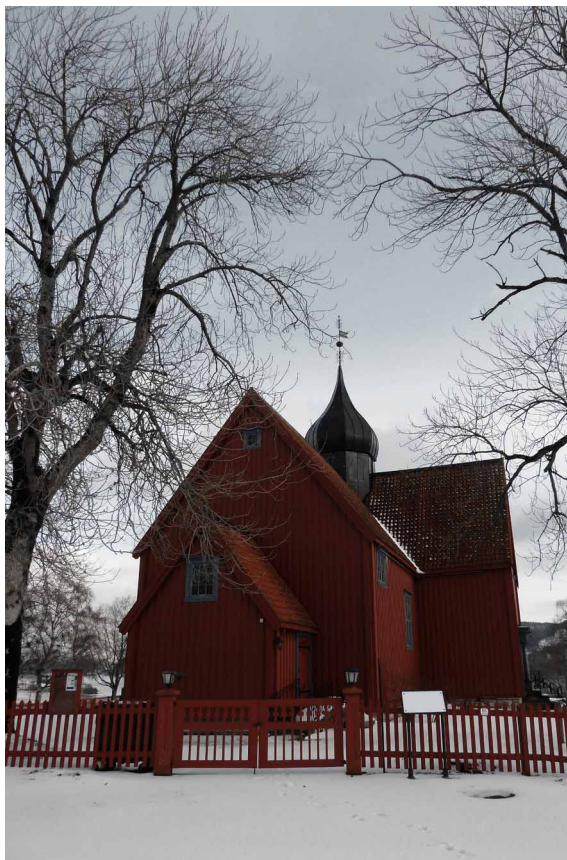
I 1960 overtok Fredrik Horneman gården, og han hadde en stor jobb med å renovere gården etter en lengre periode med forfall. Han moderniserte den gamle driftsbygningen, og utvidet driften til løsdrift som en av de første i Trøndelag. I dag er det tiende generasjon Horneman, Hans Henrik, som driver gården. Det var han som bygde det nye fjøset med melkerobot, samtidig som gården ble omlagt til økologisk drift. Gården produserer i dag melk, iskrem, akevitt og øl (Reins Kloster, 2012).

⁴ En kongsgård var gods i kongens eie, hvor han tilbrakte tid i ferier eller ved gjennomreise. Til daglig var det ombudsmennene til kongen som hadde gården som bolig. På 1200-tallet ble kongsgårdene i viktige byer ofte erstattet av steinborger. Ved noen tilfeller ble kongsgårdene gitt til ombudsmenn, noe som gjør at vi kan oppleve gamle kongsgårder i Trondheim og Stavanger i dag (Store Norske Leksikon, 2013. *Kongsgård*. Tilgjengelig fra: <http://snl.no/kongsg%C3%A5rd>. hentet 27.11.2013)

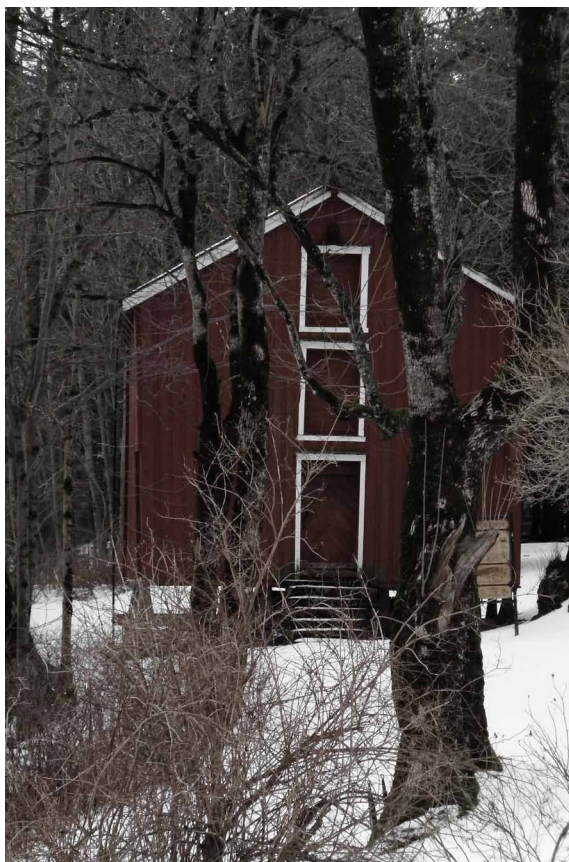
5. Det gamle hovedhuset på Reins Kloster fra 1866.

6. Rein Kirke som ligger rett ved gården.

7. Borgstua fra 1650-tallet med klosterruiner i forgrunnen.

8. Alleburet som ligger på kulturstien mot Reinshøgda.

den gamle driftsbygningen på Reins Kloster

Den gamle driftsbygningen på Reins Kloster ble oppført i 1887, som en av de største i Midt - Norge. Bygningen ble delvis renovert i 1975, har hatt stedvis vedlikehold frem til i dag og ble som nevnt tidligere erstattet av en ny og moderne driftsbygning i 2002 (Reins Kloster, 2012). Driftsbygningen har to låvebruer, eller kjørebruer, og bygningen er formet som en hestesko. Bygget er, med unntak av formen, en typisk «rød låve» som samler mange funksjoner under ett tak (Landbruks - og matdepartementet, 2011).

Bygningen er opprinnelig fundamentert på steiner fra klosteret, som kan sees på østfasaden og deler av nord- og sørfasaden. Bygningen fikk et lite påbygg mellom kjørebrueene i 1975, samt et bygg for to siloer. I dag brukes deler av bygningen til å huse noen kyllinger og to griser. Bygget brukes primært som et lagringslokale, og bærer preg av å være gammelt gjennom relativt dårlig tilstand på eksteriør og enkelte bygningselementer i konstruksjonen. Eier har vært med på å tilrettelegge for fredning av den gamle driftsbygningen. Dette gjelder den ytre fasaden.

Denne store og gamle driftsbygningen står altså tilhærmet ubrukt idag, og eierne vet ikke helt hva de skal gjøre med den. De har noen tanker rundt bygningen, men er i sving med mange andre aktiviteter, som tar både tid, krefter og økonomiske ressurser. Gården og driftsbygningen har en sterk historie og identitet, og sammen med aktiviteter og funksjoner rundt og på gården er det i dag tilrettelagt for spennende muligheter for hva stedet og driftsbygningen kan tilby i fremtiden.

oppgave definisjon

Ved det nasjonale prosjektet «ny bruk av gamle driftsbygninger» har «de røde låvene» fått omtale og vekket interesse hos kommuner, organisasjoner, kontorer og enkeltindivider (Solbakken, 2009). Gjennom «landbruksprosjektet» viser Rissa kommune et engasjement og et initiativ til å ta vare på, og finne en samfunnsnyttig funksjon for disse bygningene (Rissa Utvikling KF, 2012).

Denne besvarelsen har som hensikt å transformere den gamle driftsbygningen ved Reins Kloster, hvor stedet, driftsbygningens betydning- og historie og eksisterende kvaliteter legger premisser for ny funksjon og utforming. Gjennom dette forsøker jeg å skape et grunnlag for å vurdere hvilke kvaliteter som eksisterer i og rundt gården. På den måten kan jeg finne hvilke kvaliteter som er viktige og som bør ivaretas, og hvilke som er mindre viktige, og kan utelukkes. Dette for å opparbeide meg en forståelse for stedet Reins Kloster som kulturminne, og driftsbygningens omfang gjennom bygningsvern, byggeskikk, størrelse og konstruksjon.

Riktig bruk er essensielt for å bidra til samfunnsutvikling- og nytte til stedet og gården Reins Kloster. I tillegg vil riktig bruk tilrettelegge for bevaring av bygningen, som en «rød låve», og vekke interesse for vern av gamle driftsbygninger og tradisjonelle byggeskikker. De overnevnte aspektene vil påvirke valg av løsning som kan oppsummeres som følger: Bygget har i utgangspunktet unike kvaliteter hva gjelder byggeskikk, kulturarv og potensiale som ikke utnyttes per i dag. Dernest omfatter fredning av bygningens eksteriør, nytteverdi for myndighetene. For det tredje foreligger det et ønske fra eier om fortsatt bruk av bygget som kan tilfresstille nåværende næring. Videre har andre lokale næringer en indirekte mulighet til å

forsterke sin drift gjennom tilstedeværelse i bygningen. Til slutt er det ønskelig at bygningen skal være tilpasningsdyktig for fremtidige samfunns- og brukerbehov, og slik tilrettelegge for at bygningen også ivaretas i fremtiden. Besvarelsenes omfang er således omfattende og vil gå over tidsrammen for prosjektet. Dette har ført til at det er nødvendig å avgrense oppgaven.

Det jeg imidlertid ønsker å oppnå med denne besvarelsen er å igangsette en prosess som bidrar til å finne ny og riktig bruk. Jeg ønsker at denne bruken tar sikte på å forsterke og bidra til samarbeid mellom eksisterende næringer og invitere andre virksomheter.. Dette innebærer en bruk som gjør Reins Kloster til et knutepunkt for samfunnsaktivitet i Rissa, og vil i stor grad bidra til økt samfunnsutvikling- og nytte for stedet Reins Kloster og Rissa kommune, i dag og for fremtiden. Jeg ønsker også å utarbeide et forslag som organiserer en slik bruk av driftsbygningen, og som tar sikte på å skissere en mulig balanse mellom de tre aspektene vern av eldre driftsbygninger, tradisjonelle byggeskikker og transformasjon for ny bruk. Jeg håper med dette å bidra til diskusjonen rundt ny giv i gamle driftsbygninger.

Ved videre utforskning av prosjektet utover denne oppgavens tidsramme, er det ønskelig med en grundigere analyse og bearbeiding av hvordan tekniske krav og løsninger kan imøtekomme den foreslåtte bruk. I tillegg er det nødvendig med et gjennomarbeidet økonomisk aspekt, som støtter den endelige bruken, slik at prosjektet i større grad kan realiseres.

program

Med program menes i denne kontekst funksjoner eller aktiviteter tilknyttet bygninger ved Reins Kloster. Idag eksisterer det museumsaktiviteter, høytidelige arrangementer og enkelte kulturarrangementer, i tillegg til gårdsdrift i tilknytning til bygningene på Reins Kloster. Den gamle driftsbygningen står uten program og tom, foruten et rom for kyllinger, en berge for to griser og tilbygget som lagring av kjøretøy og redskap knyttet til gårdsdriften (Reins Kloster, 2012). Disse aspektene vil være en av flere faktorer som påvirker utarbeidelsen av fremtidig bruk. Jeg ønsker å la driftsbygningen og stedet og de kvalitetene som befinner seg her, sette spilleregler for funksjon, og vil derfor ikke definere et konkret program nå. Gjennom en grundig analyse ønsker jeg å komme ned i dybden når det gjelder stedet og driftsbygning, for å se hva som kan egne seg til ulike funksjoner.

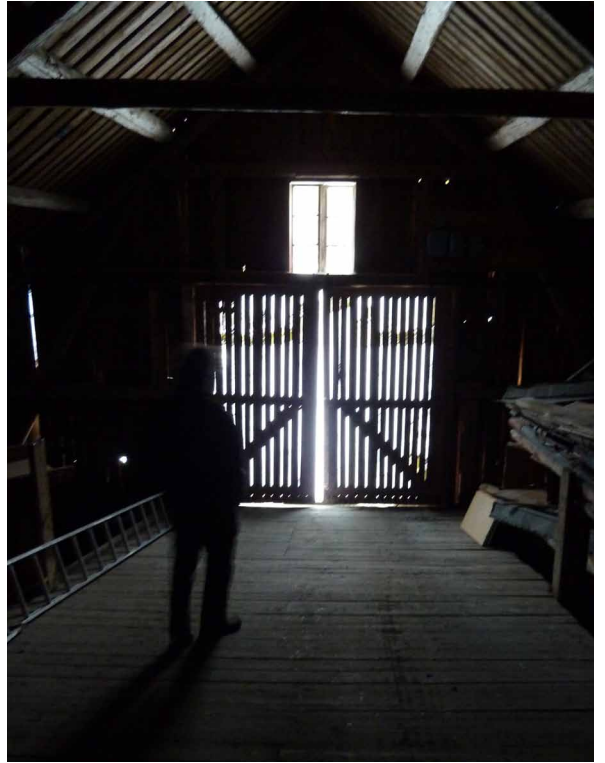

9. Østfasaden er 70 meter lang og henvender seg mot Rissa sentrum.

10. Låvebrua i tredje etasje i den gamle driftsbygningen.

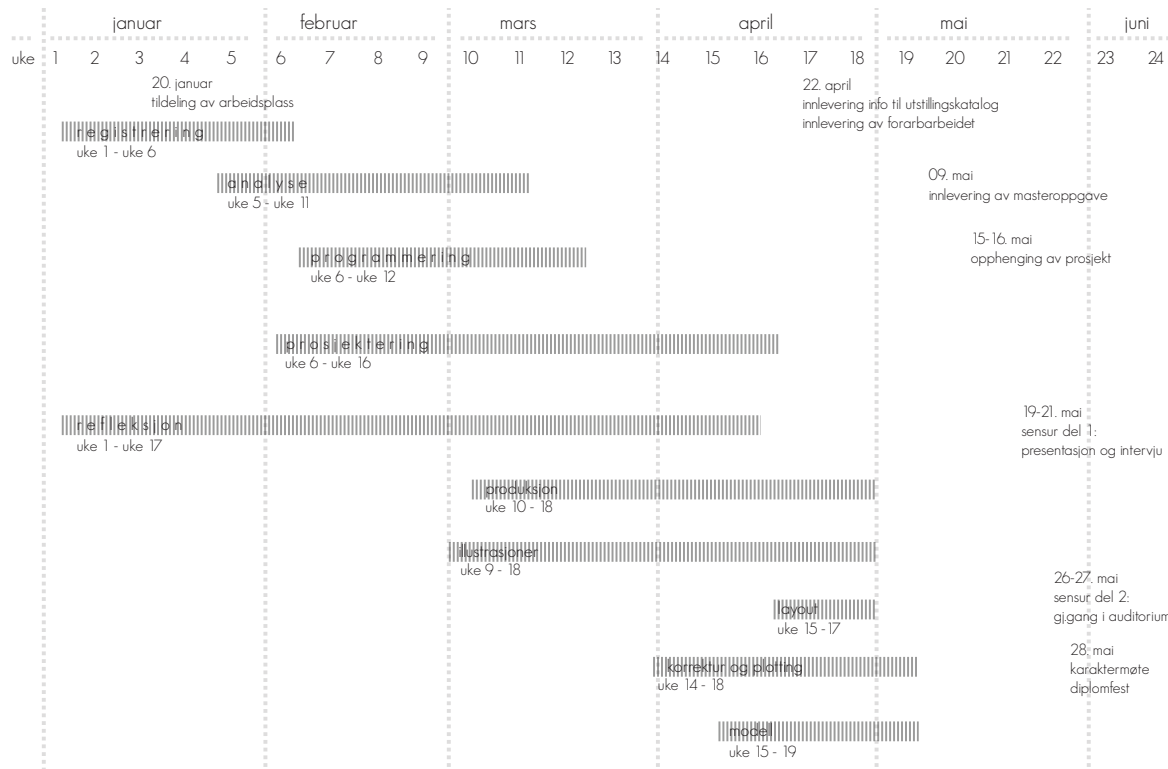

11. Den sørlige kjørebrua.

fremgangsmåte

Det er viktig for meg å strukturere oppgaven slik at jeg har holdepunkter som kan hjelpe meg med å føre prosjektet videre. Det er viktig at prosessen jeg velger tilrettelegger for at jeg kan komme ned i dybden når det gjelder den gamle driftsbygningen og for stedet. Prosessen har som hensikt å dele besvarelsen i fire faser som overlapper hverandre i stor grad. Disse fire fasene omfatter registrering, analyse, programmering av funksjon og prosjektering. Foruten disse fire fasene, vil det være nødvendig å sette av tid til produksjon av foreløpige og endelige tegninger, illustrasjoner, layout, korrektur og utarbeiding av skissemodeller og andre fysiske modeller. Gjennom hele prosessen er refleksjon et viktig aspekt, som fungerer som et bindeledd mellom de ulike fasene og metodene. Denne prosessen vil på ingen måte være så generisk som det kan virke, men vil derimot gå frem og tilbake mellom flere faser og metoder under hele prosjektet.

fremdriftsplan

fase 1: registrering

mål:

Få oversikt over kvaliteter som ligger til grunn for driftsbygningen og stedet. Bruke teori og samtaler med eier, veileder, kommune og fylkeskommune og andre relevante aktører som kan bidra til oppgaven. Ved å gå i dybden vil jeg få et godt grunnlag som vil tilrettelegge for det videre arbeidet. Utføre tilstand og oppmåling på tomt og starte på tekster om driftsbygningenes byggeskikk på landsbygda, Rein Gårds og Reins Kloster historie og betydning samt. tilstandsrapport.

metode:

Foto. Kartlegging av kvaliteter. Tilstand og oppmåling. Stedsanalyse. Tegning. Opplevelse ved å lytte, se, føle og notere. Utarbeiding av tekster ved å lese teori og finne relevante kilder. Historien til stedet: Rein Gård/Reins Kloster. Tilnærming til bygningsvern.

fase 3: programmering

mål:

Reflektere og bearbeide informasjonen fra de to andre fasene som tilrettelegger for at program kan utarbeides og for videre prosjektering. Avtal møter med veileder, eier og kommune som bidrar til å finne gode ideer, behov og samfunnsutvikling og nytte. Presentere foreløpig prosjekt i forbindelse med midtsemester. Det er svært viktig i denne fasen at det er bygningen og stedet som setter rammer for hva et program kan inneholde.

metode:

Utarbeide program. Reflektere og få oversikt over prosjektet på bakgrunn av de to foregående fasene og hvor du er nå. Midtsemester.

fase 2: analyse

mål:

Reflektere, konkretisere og bearbeide informasjonen fra registreringsfasen. Sette rammer for oppgave, og for den videre utviklingen av oppgaven. Ferdigstille tekster og tilstandsrapport. Viktig at jeg bruker tid på bearbeidingen slik at grunnlaget er solid og gir gode rammer. Produsere skissemodell og 3D- modell. Det er også viktig at jeg finner ut om jeg trenger å gå tilbake til registreringsfasen om det er noe som mangler.

metode:

Avklaring av kvaliteter. Avklaring av vernegrad, typologi og tradisjonelle byggeskikker som eksisterer på stedet og i bygningen. Modell. Hva er det som gjør stedet og bygningen verdifull? Hva gir bygningen til stedet, og hva gir stedet til bygningen?

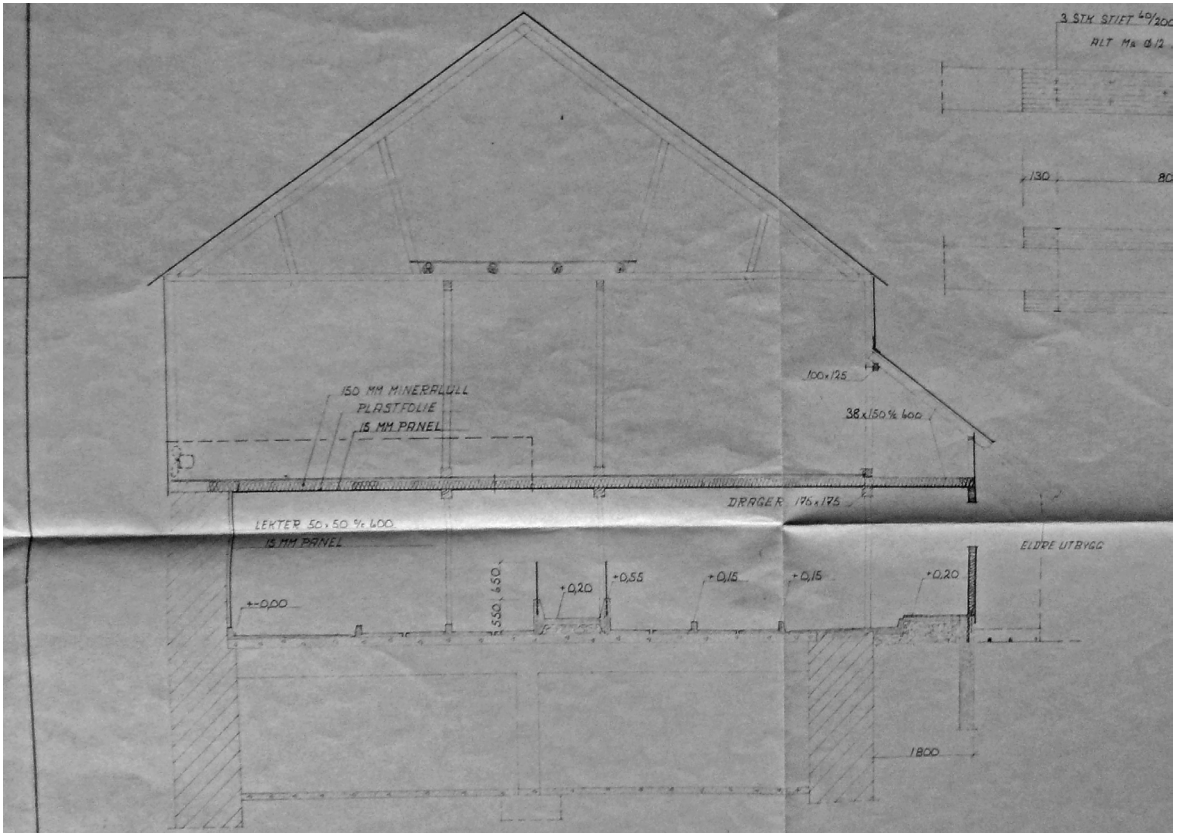
fase 4: prosjektering

mål:

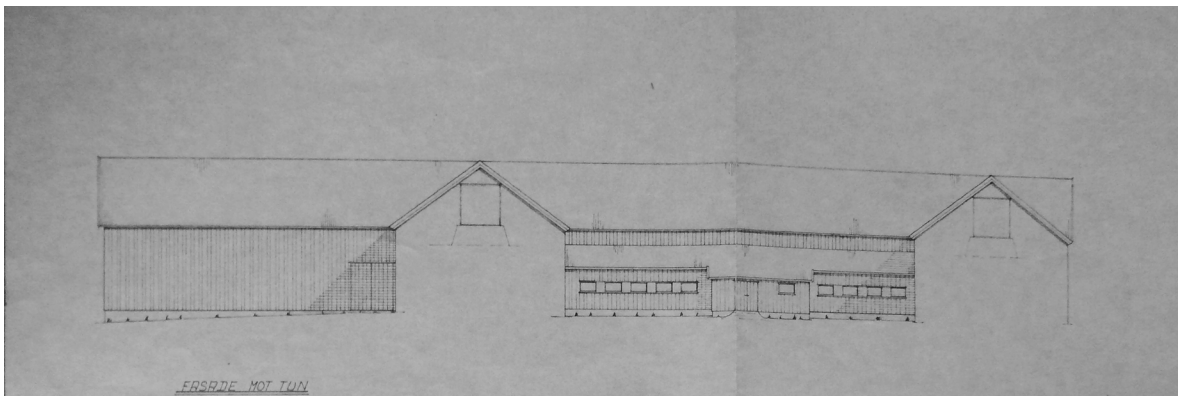
Reflektere og bearbeide informasjonen fra de tre foregående fasene. Utarbeide en ny bruk for driftsbygningen og svare på problemstillingen. Vektlegge aktualiteter som er viktige å bevare. Vektlegge løsninger av utfordringer knyttet til typologi, transformasjon, tradisjonell byggeskikk og bygningsvern. Korrektur av tekster, tilstandsrapport og forarbeid. Produsere ferdig tegninger og gå igjennom prosess slik at prosjektet viser helhet. Ferdigstille prosjektet.

metode:

Modell. Romstudier. Layout. Illustrasjoner. Tekniske tegninger. Detaljtegninger. Reflektere og få oversikt over prosjektet på bakgrunn av alle de fasene du har vært igjennom, og finn den røde tråden.

12. Tversnitt fra 1975, som viser konstruksjon og et lite påbygg på vestsiden av bygget.

13. Fasadeoppriss fra 1975, som viser vestfasaden av bygningen med det langsgående påbygget mellom kjørebriene.

Kilder

Reins Kloster (2012).

Tilgjengelig fra: <http://reinskloster.no/>
(hentet 19.11.2013)

Norsk sambrukssamvirke (2013). *Samvirkets historie*.

Tilgjengelig fra: <http://www.landbruk.no/Samvirke/Samvirkets-historie#.Uot8YsRWySp> (hentet 19.11.2013)

Skog og landskap (2007). *Et kulturlandskap i endring*.

Tilgjengelig fra: http://www.skogoglandskap.no/fagartikler/2007/kulturlandskap_i_endring (hentet 19.11.2013)

Store Norske Leksikon (2004). *Jordbruk i Norge*.

Tilgjengelig fra: http://snl.no/Jordbruk_i_Norge
(hentet 19.11.2013)

Miljølære (2013). *Kulturlandskapet*.

Tilgjengelig fra: <http://miljolare.no/tema/naturomrader/artikler/kulturlandskapet.php> (hentet 19.11.2013)

Landbruks – og matdepartementet (2011). *Landbruks- og matpolitikken: velkommen til bords*.

Tilgjengelig fra: <http://www.regjeringen.no/pages/36314528/PDFS/STM201120120009000DDDP-DFS.pdf> (hentet 19.11.2013)

Rissa Kommune (2011). *Fakta om Rissa*.

Tilgjengelig fra: <http://www.rissa.kommune.no/sitepageview.aspx?sitePageID=2366> (hentet 21.11.2013)

Rissa Utvikling KF (2012). *Landbruksplan 2013-2016*.

Tilgjengelig fra: <http://www.rissa.kommune.no/file.axd?fileID=19975>
(hentet 21.11.2013)

Kulturminnesøk (2013).

Tilgjengelig fra: <http://www.kulturminnesok.no/>
(hentet 21.11.2013)

NIKU temahefte 24 (2000). *Røde låver – alt under ett tak*. Tilgjengelig fra: <http://www.niku.no/filestore/Publikasjoner/NIKUTemahefte24.pdf>

(hentet 22.11.2013)

Kilder

Skog og landskap (2011). *Kulturminner og kulturmiljøer i jordbrukets kulturlandskap.*

Tilgjengelig fra: http://www.skogoglandskap.no/filearchive/rapport_24_11_kulturminner_og_kulturmiljoer_i_jordbrukets_kulturlandskap.pdf
(hentet 22.11.2013)

Østby, L. (2001). *Norge i utakt med Europa.*

Tilgjengelig fra: <http://ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/norge-i-utakt-med-europa>
(hentet 24.11.2013)

Kultur- og kirke departementet (2009). *arkitektur.nå, norsk arkitekturpolitikk.*

Tilgjengelig fra: http://www.regjeringen.no/upload/KKD/Kultur/Rapporter%20og%20utredninger/KKD_Arkitektur.naa_web_justert_pdf-utgave_sept09.pdf
(hentet 24.11.2013)

Landbruks- og matdepartementet (2013). *Inn på tunet.*

Tilgjengelig fra: http://www.regjeringen.no/upload/LMD/Vedlegg/Brosjyrer_veiledere_rapporter/Inn_paa_tunet_Handlingsplan_2013-2017_M-0745_B.pdf (hentet 24.11.2013)

Solbakken, S. (2009). *Ny giv for røde låver.*

Tilgjengelig fra: <http://www.ta.no/nyheter/article4434342.ece>
(hentet 24.11.2013)

Sørgård, O. (2000). *Reinskloster.*

Tilgjengelig fra: <http://oddso.nvg.org/nsh/t-reinskloster.html>
(hentet 27.11.2013)

Store Norske Leksikon (2013). *Kongsgård.*

Tilgjengelig fra: <http://snl.no/kongsg%C3%A5rd>
(hentet 27.11.2013)

Riksantikvaren (2012). *SEFRAK – register over eldre bygninger.*

Tilgjengelig fra: http://www.riksantikvaren.no/Norsk/Ofte_stilte_sporsmal/SEFRAK-registeret/
(hentet 28.11.2013)

Store Norske Leksikon (2013). *Reformasjonen.*

Tilgjengelig fra: <http://snl.no/reformasjonen>
(hentet 28.11.2013)

Kilder

Store Norske Leksikon (2013). *Den industrielle revolusjon*.
Tilgjengelig fra: http://snl.no/den_industrielle_revolusjon
(hentet 28.11.2013)

Store Norske Leksikon (2013). *Kulturlag*.
Tilgjengelig fra: <http://snl.no/kulturlag%2Farkeologi>
(hentet 28.11.2013)

Bilder

1. Tjønneland, Olav. (1995). *Reins Kloster*.
Introbildet er en egenprodusert collage med bakgrunn i et hentet bilde.
Tilgjengelig fra: <http://digitaltmuseum.no/things/flyfoto-oversiktsbilde-over-reinskloster-ved/NF/NF.21402-440> (hentet 26.11.2013)
2. Perwin (2009). *View from Rundhaugen*.
Tilgjengelig fra: <http://www.panoramio.com/photo/36971104>
(hentet 26.11.2013)
- 3.-13. Egne fotografier.

